

Divertir-se. Pascal.

“Escriu Pascal: “Divertissement”. Quan algunes vegades m’he posat a considerar les diverses agitacions dels homes, i els perills i les penes a què s’exposen a la Cort, a la guerra, etc., he dit sovint que tota la desgràcia dels homes ve d’una sola cosa, que és no saber quedar-se tranquils, ‘demeurer en repos’, en una cambra.’”

finals de l'estiu de 1962 jo passava uns dies a París, després d'haver contribuït durant els mesos de juliol i agost a la producció industrial alemanya, sector d'acers especials. Al matí em rentava la cara en una font pública i començava el dia amb una *baguette* sense companatge. Deu ser que era molt jove, o que per mi no s'havia acabat encara la postguerra econòmica i necessitava estalviar fins l'últim cèntim. O que encara tenia molta potència la soledat metafísica, que m'atacà quan tenia uns catorze anys i encara no se n'ha anat del tot. En qualsevol cas, sí que vaig comprar alguns llibres que ara acaba de retrobar, amb la data “París 1962”, ordenant una part de la meua modesta biblioteca. Per exemple els *Pensaments* de Pascal, les *Pensées* o pensades que, després de mort, li va publicar un nebot. Són textos solts i trossos de text, notes i paperetes que l'editor va enganxar amb l'ordre que li semblà més lògic, i que durant tres segles i mig han estat un dels llibres emblemàtics d'una bona part de la cultura europea. Pascal i els *Pensaments*, almenys de nom i com a referència, eren part d'aquella cultura general, cultura de batxillerat, que les autoritats educatives han mirat de suprimir metòdicament. Ara, per fi, ja no són res: ni la cultura general, ni Pascal ni gairebé cap nom ni cap llibre.

En honor d'aquestes nocions antiquades (llibres, cultura, pensament, coses així), he decidit llegir tranquil·lament, després de tants anys, les *Pensées* que llavors vaig guardar després d'una lectura sumària. Escriu Pascal, pàgina 88 del meu volum de les Editions du Seuil, pensament 133: “Com que els homes no han pogut guarir la mort, la misèria, la ignorància, han decidit de no pensar-hi, a fi de poder ser feliços: *pour se rendre heureux*”. I a pesar d'aquestes misèries vol (l'home) ser feliç, no vol ser sinó feliç, i no pot voler no ser-ho. Però com s'ho farà? Per aconseguir-ho, caldria fer-se immortal, però com que no ho pot ser ha decidit de no pensar-hi. No pensar en les coses més grosses de la vida, que són les desgràcies, la malaltia i la mort (en la ignorància, qui pensa?), aquesta és la gran solució històrica, o més ben dit aquesta és la mare i el motor de la història: les maneres de buscar la diversió necessària, evitar l'avoriment i l'angoixa que són fills del pensament. Avor-

rir-se és l'única cosa intolerable. D'allò que Pascal en deia *divertissement* ara en diem “evasió”, i també mou els fonaments de l'economia, la política i l'activitat dels membres de les institucions públiques.

Escriu Pascal: “*Divertissement*. Quan algunes vegades m’he posat a considerar les diverses agitacions dels homes, i els perills i les penes a què s’exposen a la Cort, a la guerra, etc., he dit sovint que tota la desgràcia dels homes ve d’una sola cosa, que és no saber quedar-se tranquils, *demeurer en repos*, en una cambra. Un home que té prou per viure, si sabia estar a gust a casa seua no en sortiria per anar a la mar o al setge d’una plaça, ni compraria un càrrec tan car a l’exèrcit si no era pel fet que troba insuportable no moure’s de la seua ciutat, etc... Però quan hi he pensat de més prop, i que després d’haver trobat la causa de totes les nostres desgràcies he volgut descobrir-ne la raó, he trobat que consisteix en la dissort natural de la nostra condició feble i mortal i tan miserable que res no ens en pot consolar quan hi pensem de prop.” Més encara: l’únic bé dels homes consisteix a evadir-se de pensar en la pròpia condició, bé per una ocupació que els en distrau, o per alguna passió agradable o nova que els ocupa, o pel joc, la caça, algun espectacle atractiu o, en fi, per allò que anomenem diversions.

D’ací ve, escriu, que el joc i el tracte amb les dones, la guerra i els alts càrrecs són tan buscats. En efecte, no és que hom s’imagine que la verdadera beatitud siga posseir els diners que es poden guanyar en el joc, o la llebre que perseguim: si ens ho oferien sense treball ni risc, no ho voldríem, perquè allò que hi busquem és la distracció, l’ocupació violenta o agitada que ens impedeix de pensar. “És per això que hom s’estima més la caça que la presa”. És per això també, per no estar sols i per no pensar, que els homes “creuen buscar sincerament el repòs i en realitat no busquem més que l’agitació”. En fi, vostès disculpen aquest recurs a l’esperit de Port Royal i de tots els mantins del món, però com que aquests dies plovia i m’he quedat en repòs a casa, d’alguna manera m’havia de distraure. Després, quan Blaise Pascal -inventor de la “màquina aritmètica” i físic eminent- parla de la religió com a substitut de la llebre i de la caça, es fa un embolic molt considerable amb els propis arguments: ell també necessitava divertir-se.